

نقش و قلمرو حسابداران حرفه‌ای در حوزه کسب و کار

IFAC-PAIBC

PAIBC, IFAC

ترجمه: حبیب اله فتاحی

پیشگفتار

کمیت‌ه حسابداران حرفه‌ای در حوزه کسب و کار وابسته به فدراسیون بین‌المللی حسابداران آبه منظور درک نقش و مسئولیت‌های حسابداران حرفه‌ای تحت استخدام که در شرکتها به کار مشغولند، مقاله حاضر را ارائه کرده است.

بیش از نیمی از ۲/۵ میلیون حسابدار حرفه‌ای عضو تشکلهای عضو فدراسیون بین‌المللی حسابداران، در حوزه کسب و کار مشغول به کارند و بسیاری از آنان در موفقیت بنگاههای تجاری نقش حیاتی دارند. در حالی که آگاهی و درک بالایی از نقش و اهمیت حسابداران در حرفه حسابرسی و تهیه گزارشهای مالیاتی وجود دارد، اما با وجود اهمیت نیاز همسان به حسابداران حرفه‌ای در حوزه کسب و کار، نقش آنها در این حوزه کمتر درک می‌شود. حسابداران حرفه‌ای می‌توانند طراحی و حفظ نظامها و سازوکارهایی را به عهده گیرند که این اطمینان را پدید می‌آورد که نظام راهبری و کنترل شرکتها به صورتی موثر، اخلاق مدار و مسئولانه انجام می‌شود. نقشی که حسابداران حرفه‌ای در حوزه کسب و کار ایفا می‌کنند شامل موارد زیر است:

- ۱- استقرار و حفظ کنترل‌های عملیاتی و معتبر،
 - ۲- تهیه گزارشهای تحلیلی در حمایت از برنامه ریزی و تصمیمگیری راهبردی،
 - ۳- ایجاد اطمینان از برقرار بودن فرایندهای اثربخش مدیریت احتمال خطر،
 - ۴- کمک به مدیریت در حاکم ساختن فرهنگ به کارگیری رویه‌های اخلاقی.
- در نهایت، عملکرد حسابداران حرفه‌ای در حوزه کسب و کار، برای شهرت و اعتبار واحد تجاری، مدیریت آن و حرفه حسابداری، حیاتی است.

هدف این مقاله توصیف واژه «حسابدار حرفه‌ای در حوزه کسب و کار» و تفهیم نقش و مسئولیت‌هایی است که این افراد در سیستم‌های خود در حوزه کسب و کار دارا هستند. به عقیده رئیس فدراسیون بین‌المللی حسابداران، "هرگز تاکنون زمان بهتری از حالا، برای حسابدار شدن وجود نداشته است! حرفه حسابداری به عنوان حرفه‌ای شناخته می‌شود که در تمامی بخشها و جنبه‌های اقتصاد جهانی سهمیم است. ما تنها حسابرس نیستیم؛ ما حسابداران مدیریت، رهبران کسب و کار، کارشناسان امور مالی و مشاوران کسب و کار هم هستیم". حسابدار حرفه‌ای در حوزه کسب و کار کسی است که:

۱- با استانداردهای حرفه‌ای از جمله موارد زیر انطباق داشته باشد:

- دارای مهارت، دانش و تخصص، که از طریق گذراندن آزمون تایید شده و به طور مستمر در یک قالب سازمان یافته و نظارت شده، توسعه یافته باشد.
- به ارزشهای دقت، درستکاری، صداقت، بیطرفی، شفافیت و اعتمادپذیری متعهد باشد.
- تحت نظارت یک تشکل حرفه‌ای دارای اقتدار انضباطی قرار داشته باشد.
- در این حرفه مانند سایر حرفه‌ها، افراد از طریق شرکت در آزمونها، صلاحیت حرفه‌ای خویش را نشان می‌دهند و با شرکت در برنامه‌های آموزشی مستمر و دائمی، تخصص خود را حفظ می‌کنند.
- ۲- به عنوان حسابدار با مشخصات زیر شناخته شود:
 - عضو یک تشکل حسابداری شناخته شده باشد که حافظ استانداردها و رویکردهای حرفه در رشته‌های ثبت، تحلیل، اندازه‌گیری، گزارشگری، و آینده‌نگری است، و در جهت کمک به تصمیم‌های مالی، مدیریتی و راهبردی نظر مشورتی می‌دهد.
 - ۳- در محیط کسب و کار با مشخصات زیر حضور داشته باشد:
 - در یک واحد سازمانی با هر اندازه و با هر نوع ساختار مالکیتی، و یا برای خود، به صورت انتفاعی یا غیرانتفاعی، به استثنای شغل حسابرسی مستقل، به کار مشغول باشد.
 - یکی از اعضا و یا پشتیبان گروه مدیریت در ایجاد و حفظ ارزش برای گروههای ذینفع باشد.

نقش حسابدار حرفه‌ای در حوزه کسب و کار

بیش از نیمی از ۲/۵ میلیون حسابدار حرفه‌ای عضو تشکلهای عضو فدراسیون بین‌المللی حسابداران، در حوزه کسب و کار مشغول به کارند. این افراد شامل کسانی هستند که در بخش بازرگانی، بخش صنعت، بخش عمومی، بخش آموزش، و بخش غیرانتفاعی فعالیت می‌کنند. نوع شغل، تجربه و مسئولیت‌های این حسابداران به طور چشمگیری گوناگون است. نمودار ۱ گسترده‌گی نقش حسابداران حرفه‌ای در حوزه کسب و کار امروز را نشان می‌دهد.

نمونه رایج عناوین شغلها شامل موارد زیر است: **مدیر ارشد مالی**^۱، مدیر مالی، کنترلر مالی، تحلیلگر مالی، خزانه‌دار، مدیر ارشد اطلاعات، مدیر روابط سرمایه‌گذاران، مدیر برنامه‌ریزی، تحلیلگر راهبرد، رئیس حسابداری،

حسابدار مدیریت، حسابدار بهای تمام شده، حسابدار مالی، حسابدار تلفیقی، حسابرس داخلی، مدیر ناظر بر رعایت قوانین و مقررات، مدیر پروژه، و مدیر برنامه. بسیاری از حسابداران حرفه‌ای در حوزه کسب و کار تمایل دارند در رده‌های مدیریت عالی سازمان از جمله مدیر عملیات، **مدیر ارشد اجرایی**^۲، رئیس هیئت مدیره، و عضو غیر موظف هیئت مدیره قبول مسئولیت کنند.

قلمرو حسابدار حرفه‌ای در حوزه کسب و کار

فعالیت‌های اصلی حسابداران را که گاهی به طور کلی «حسابداری مدیریت» و «حسابداری مالی» به آنها اطلاق می‌شود، می‌توان به صورت زیر تجزیه و تحلیل کرد:

- ایجاد یا خلق ارزش از طریق استفاده موثر از منابع مالی و منابع غیر مالی با درک انگیزه‌های گروه‌های ذینفع و نیز

ایجاد نوآوری در سازمان. گروه‌های ذینفع شامل سهامداران، مشتریان، کارکنان، تامین کنندگان خدمات و کالا، سایر بخش‌های جامعه، و دولت هستند.

• تهیه اطلاعات و تحلیل و تفسیر آن برای مدیریت به منظور تدوین راهبرد، برنامه ریزی، تصمیم‌گیری، و کنترل.

• اندازه‌گیری عملکرد و ایجاد ارتباطات متقابل با گروه‌های ذینفع، شامل ثبت جنبه مالی معاملات، و گزارشگریهای متعاقب به گروه‌های ذینفع، به طور معمول طبق اصول پذیرفته شده حسابداری^۵.

• تعیین بهای تمام شده و کنترل مالی از طریق به کارگیری فنون حسابداری بهای تمام شده، بودجه بندی، و پیشبینی.

• کاهش ضایعات منابع مورد استفاده در فرایند عملیات از طریق تحلیل فرایند و مدیریت هزینه.

• مدیریت احتمال خطر و اطمینان بخشی کسب و کار.

این فعالیتها به وجوه مختلف انجام می شود؛ از جمله هدایتگری، تاثیر گذاری، ارزشیابی، و اطلاع رسانی.

بسیاری از این فعالیتها در ماهیت آینده نگرند و به ناگزیر با جنبه های مبهم سروکار دارند.

اصول نظام راهبری بنگاه، مستلزم ایجاد توازن مناسب بین راهبری بنگاه و رعایت قوانین و مقررات از یک طرف و عملکرد بنگاه و ارزش آفرینی از طرف دیگر است. حسابداری حرفه‌ای در حوزه کسب و کار، نقش کلیدی در بهینه سازی توازن بین این دو جنبه بازی می کند.

در اجرای فعالیتهای پیشگفته، حسابداری حرفه‌ای، از قابلیت‌های وسیعی از جمله درک عمیق اصول امور مالی، امور

اقتصادی و حسابداری بنگاه برخوردار است. یک حسابداری حرفه‌ای موفق، فنون تحلیلگرانه گوناگونی از

جمله تجزیه و تحلیل راهبردی، بررسی رقیبان، قیاس با نمونه‌های برتر، تجزیه و تحلیل نسبت‌های مالی، برآورد

احتمال خطر و ارزشیابیهای آماری را بکار می گیرد. این حسابداری باید بعضی از اصول اساسی حسابداری مدیریت

نظیر هزینه فرصت از دست رفته، هزینه‌های از دست رفته، و بهای تمام شده تفاضلی را مبنای کار خود قرار دهد.

این حسابداری در برابر اطلاعات اغلب مبهم و ناقص باید تحلیل و قضاوتی منطقی، منضبط و واقعینانه داشته باشد.

حسابداری حرفه‌ای باید رویکرد چالشی و پرسشگرانه

را بدرک عمیق کسب و کار، بازار و محیط رقابتی در هم بیامیزد. درستکاری و اخلاقیات برای حسابداران حرفه‌ای چنان ضروری است که مدیریت بتواند به گزارشها و یافته‌ها و پیشنهادها آنها اتکا کند.

حسابداری حرفه‌ای برای اینکه سهم متمایزی در موفقیت سازمان داشته باشد، باید ارتباطات قوی و موثری برقرار کند.

مهارتهای ابتکاری در نمایش نظرها و پیشنهادها با هدف ارائه تحلیل و پیشنهاد به مدیریت به شکلی که بر تصمیمها

اثراگذار باشد، به یک ضرورت تبدیل شده است.

فعالیت‌های حسابداری حرفه‌ای در حوزه کسب و کار مراحل تکاملی خود را طی می کند تا آنجا که بتواند موارد زیر را انعکاس دهد:

۱- تکامل در حال افزایش ابزارهای سیستمی و فنون موجود،

۲- محیطی که بنگاه تجاری در آن فعالیت می کند،

۳- ضرورت توجه واحد اقتصادی به موقعیت رقابتی.

استانداردها و رهنمودها

موضوعهایی که به طور مستقیم با منافع عموم مردم سروکار دارد، دارای استانداردهایی است که با دقت زیاد

و به شیوه خاص تهیه می شود. علاوه بر آن، به منظور تشویق به رعایت آن استانداردها، سازوکارهای نظارتی

سازمان یافته‌ای وجود دارد. استانداردهای اصلی مربوط، آنهایی هستند که آیین رفتار حرفه‌ای، توسعه حرفه‌ای

مستمر و گزارشگری برون سازمانی را دربر می گیرد. دو استاندارد اول توسط فدراسیون بین‌المللی حسابداران

وضع شده است و به وسیله تشکلهای عضو آن به کار گرفته می شود و استاندارد سوم بر طبق اصول پذیرفته

شده حسابداری صورت می گیرد.

حسابداری حرفه‌ای در حوزه کسب و کار، بر طبق قانون و بر اساس آیین رفتار حرفه‌ای در مقابل سازمانی که در

استخدام آن است، پاسخگو است. مسئولیت حسابداری حرفه‌ای فقط پاسخگویی به خواسته‌های صاحبکار یا

کارفرما نیست بلکه او در مقابل منافع عموم مردم نیز مسئول است. حسابداری حرفه‌ای باید در ابتدا و مقدم

بر همه، در خدمت منافع عموم مردم باشد و در جهت خلق ارزش پایدار بکوشد. حسابداری حرفه‌ای به عنوان حافظ

در پایان، موضوع مهم این است که برای اینکه سازوکارهای رعایت و نظارت بیشترین اثربخشی را داشته باشد، باید اخلاقیات و مسئولیت‌پذیری راهبری و کنترل در تمام سازمان نهادینه شود. نقشی که حسابداران حرفه‌ای در حوزه کسب و کار ایفا می‌کنند شامل استقرار و حفظ کنترلهای عملیاتی و معتبر، تهیه گزارشهای تحلیلی در حمایت از برنامه‌ریزی و تصمیمگیری راهبردی، ایجاد اطمینان از برقرار بودن فرایندهای اثربخش مدیریت احتمال خطر، و کمک به مدیریت در حاکم ساختن فرهنگ به‌کارگیری رویه‌های اخلاقی، برای شهرت و اعتبار واحد تجاری، مدیریت آن و حرفه حسابداری است و اهمیت حیاتی دارد.

پانوشتها:

- 1- Professional Accountants in Business Committee (PAIBC)
- 2- International Federation of Accountants (IFAC)
- 3- Chief Financial Officer (CFO)
- 4- Chief Executive Officer (CEO)
- 5- Generally Accepted Accounting Principles (GAAP)
- 6- The Code of Ethics for Professional Accountants
- 7- Principles-based Good Practice Guidance

منافع عموم مردم باید «آیین رفتار حرفه‌ای برای حسابداران حرفه‌ای» را که توسط فدراسیون بین‌المللی حسابداران تهیه شده است رعایت و از آن پیروی کند. اصول بنیادی تبیین شده در آیین رفتار حرفه‌ای شامل درستکاری، واقع‌بینی، صلاحیت و مراقبت حرفه‌ای، رازداری، و رفتار حرفه‌ای است.

محیط اجتماعی و فرهنگی که حسابدار حرفه‌ای در آن انجام وظیفه می‌کند تنها محدود به مقررات و استانداردها نیست، علاوه بر استانداردهای پیشگفته، کمیته حسابداران حرفه‌ای در حوزه کسب و کار، تنها به کار انتشار «رهنمود مبتنی بر اصول بهترین رویه‌ها»^۷ می‌پردازد تا به این طریق این رهنمودها را از «استاندارد»ها که بیشتر جنبه نظارتی و رعایتی دارند متمایز سازد.

هدف از رهنمود مبتنی بر اصول بهترین رویه‌ها، تشویق به تصمیمگیری اثربخش و کارآمد و نیز به‌کارگیری ابزار و فنونی است که ممکن است در سازمانهای گوناگون به طور آگاهانه به کار رود. رهنمود مبتنی بر اصول بهترین رویه‌ها از طریق مخاطب قرار دادن روشها و فرایندهای ارزش‌آفرین که پشتیبان دستاوردهای با ارزش تجاری و سازمانهای موفق است، بر عملکرد تمرکز دارد.

نمودار ۱- نقش حسابداران حرفه‌ای در حوزه کسب و کار

